Ч. 112 (12.478). Львів, пятниця 23. травня 1930. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічне 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Мова фактів і цифр.

З приводу одного надзвичайного видатку „Просвіти".

Львів, 22. травня 1930.

Пишучи про „Просвіту", оперуємо звичайно загально відомими поняттями про вагу цієї установи у нашому житті, а далі ще й загально признаними й принятими в національному таборі гаслами про завдання „Просвіти" в національному житті. Читачі до цього вже так привикли, що, буває, таких стрічок і не мають охоти читати. Тому то ми не хочемо присвячувати нинішних стрічок ні теоретичним міркуванням про вагу ні розважанням над завданнями „Просвіти".

Ми хочемо цим разом присвятити дещо уваги цілком конкретній справі, звязаній тісно з нашим матірним товариством „Просвіта" та його істнуванням. „Просвіта", як відомо, здавна переживає поважні господарські труднощі, що є цілком зрозумілим явищем, бо ніде, в ніякого народу, анальоґічна установа, що має подібні до нашої „Просвіти" завдання, не може в результаті своєї праці мати матеріяльних прибутків, але навпаки недобори. Тільки в державних націй звичайно такі недобори покриваються державними субвенціями, а в культурніших від нас, хоч і недержавних, народів дотаціями меценатів чи господарських або економічних підприємств. Перед великою війною мала й наша „Просвіта" кілька меценатів, а крім того користувалася краєвими й державними субвенціями.

Тепер вона засуджена виключно на власні засоби, на скромний, звичайно, дар нашого незасібного громадянства, що далеко не заспокоює всіх тих пекучих потреб, які стоять перед нею як в організаційно-освітній так і в видавничій ділянці. Тому не дивно, що „Просвіта" має великі зобовязання, які деколи просто паралізують у ній всяку творчу ініціятиву. Зобовязання „Просвіти" росли від 1919 р. Найбільше гроша треба було вложити в відновлення цілком зруйнованого господарства в Милованні та в урухомлення тамошньої школи, до якої все треба докладати. Так само не власні готові гроші, але позичені, мусіли лягти в основу повоєнних видавництв „Просвіти". У 1922 р. прийшов такий болючий удар для Т-ва як вибух бомби в її будинку, що потягнув за собою теж великі вклади в направу дому в нутрі. Кілька літ пізніше мусіла „Просвіта" вложити кільканацять тисяч золотих у відновлення фронтової стіни свого будинку. А ось цього року вона знов таки буквально примушена маґістратськими чинниками до відновлення будинку від вулиці Руської та Бляхарської. Ця віднова буде коштувати ні більше ні менше тільки 37 тисяч золотих. Такої готівки Т-во не має. А реконструкцію виконати мусить, бо в противному випадку переведе її маґістрат на кошт Т-ва. Самозрозуміло, що тоді він зі стяганням коштів з „Просвіти" не буде церемонитись.

Коли зважимо, що місячні видатки „Просвіти" виносять пересічно 21.305 зол. і 10 сот., при чому самі відсотки від зобовязань дійшли аж до 1095 зол. і 25 сот. місячно, то зрозуміємо, що Т-во ніяк не в силі при нинішних умовинах покрити названої необхідної витрати на реконструкцію дому. Отже прийдеться йому затягати нові позички, нові зобовязання, якщо в такій скруті не прийде йому з допомогою наше громадянство.

Нема ніякого сумніву, що українська суспільність зрозуміє грозу теперішнього моменту для „Просвіти" й підтримає її матеріяльно й морально. Підтримати „Просвіту" матеріяльно можна тепер двоякими шляхами, а саме: складати жертви на віднову дому та впливати на всіх довжників „Просвіти", щоби вони вивязувалися зі своїх зобовязань до неї. Бо на підставі найавтентичніших і джерельних інформацій з „Просвіти" мусимо з великою прикрістю ствердити, що „Просвіті" винні за книжки **сто трицять тисяч** золотих, в чім самі філії Т-ва в краю аж 80 тисяч золотих. Нема сумніву, що якби Т-во могло дістати зараз тільки половину цих грошей, то його матеріяльний стан з місця значно поправивсяб. При тім не треба забувати, що за всі ці зобовязання за книжки не платять ні філії ні інші установи ніяких відсотків „Просвіті", коли вона за всі свої зобовязання мусить платити високі відсотки.

Ось з такої то нагоди написали ми цих кілька стрічок, піддаючи їх під розвагу нашого громадянства. Ніяких коментарів до останньо порушеної справи зобовязань краю до „Просвіти" висловлювати не хочемо, бо вони цілком непотрібні. Цифри заговорять до кожного найкращою та найзрозумілішою мовою.

Ми певні, що вони й переконають численних наших патріотичних громадян у тому, що „Просвіті" треба допомогти і жертвами на реставрацію її будинку і своєчасним вирівнуванням довгів та ліквідацією зобовязань краю до неї. Хіба не допустимо до того, щоби все організаційне й видавниче життя „Просвіти" раптом завмерло з такої причини як надзвичайний видаток у висоті 37 тисяч золотих на реконструкцію будинку. Допомогти „Просвіті" в скрутний для неї момент є нашим національним обовязком.

Після луцьких виборів.

Вдоволення польської преси! — Головна причина виборчої абстиненції. — Вплив на державну листу „18-ки" і „22-ки".

Давно вже відомо, що в таких справах, як вибори, ніхто ніколи не програє, бо навіть найбільш розторощений кандидат і його прихильники все находять такі „світлі моменти", які кажуть їм бачити себе в ролі побідників і впевняти про цю побіду ближніх. Не дурно прецінь навіть львівська „Упіта" була „вдоволена" з висліду останніх соймових виборів у Львові, бо за її кандидатом солідарно голосувало маленьке товариство приятелів, яке просто з каварні „одностайним фронтом" почимчикувало до виборчої урни: найшлось у ній карток менше, ніж пальців на двох руках, але й це була побіда!

Ось так і нині всі вдоволені успіхами у луцьких виборах. Здавалось би нпр., що польське громадянство не має причини особливо радіти, бо центр Волині не дав ані одного польського мандату. Здавалось би, що зокрема польські проурядові орґани преси повинні би висловлювати жаль з приводу невеликого відсотка голосуючих, що, мовляв, населення легковажить собі обовязок, вказаний державною конституцією, до виконання якого покликав його Найвищий Суд та теперішня влада. Навпаки! Польська преса дуже вдоволена.

Ось орґан львівської санації „Дзєннік Львовскі", шукаючи насилу за успіхами у програній, радіє, що серед польського населення на Волині проявився

„у цілій повноті зріст державної думки".

Чим і де?! Тим, що польська листа „Визволеня" не дістала мандату, що є наслідком — впевняє „Дзєннік Льв." — безсилля й ізольованости

„лібералізму пп. Цьолкошів і Путків та грізного бурмотіння центролівa".

Друга причина невдачі єдиної польської листи на Волині, це — читаємо там —

„мінімальна віра населення у сойм, як державної інституції".

Є чим радіти державницькій польській ґазеті, яка вряди-годи впевняє, що вона „навіть" демократична... „Дзєннік Львовскі" радіє також вислідом виборів, що його добули непольські партії.

„Вислід виборів у луцькій окрузі є підтвердженням виборів з року 1928..."

— тому, додаймо від себе, що „одинка" вицофалася із страху перед компромітацією і що польська листа замісць 50.521 дістала 10.299 голосів.

„...Вислідн треба оцінити під кожним оглядом позитивні",

отже видно також позитивним ефектом є новий один комуністичний мандат.

„Вони є апробатою для дотеперішньої політики волинських адміністраційних властей, яких правдиве демократичне відношення до непольського населення відкрило ширші можливости для польської державної думки на Волині",

— це тому, що мандати здобули всі ті українські партії, які мають свої централі у Львові і перед якими так оберігав і закривав Волинь б. її воєвода й нинішній міністр внутр. справ, і що зокрема половину мандатів забрала та сама листа, яка була найбільше переслідувана!

„Ґазета Поранна" ще більше вдоволена. Черпає це вдоволення виключно з порівнання відсотку голосуючих у 1928 році і 1930: 63,1 проц. тоді і 34,3 проц. тепер.

„Противиборча аґітація польських партій серед українського населення показалася сильніша від за-виборчої аґітації українських партій. Посередньо це означає повний і безперечний успіх державних впливів на Волині. Бо з хвилиною, коли завернення польських лист дало українським ґрупам без боротьби всі мандати, то лише цифра неголосуючих може дати якийсь образ".

Мабуть перший раз в історії почули ми катеґоричне ствердження, що бойкот виборів є „повним і безперечним успіхом державних впливів". Досить цікава еволюція поглядів від 1922 року, — жаль, що тоді вони були інші, — менше людей було би каралося по кримінaлах. Дальше: неправдою є, що завернено всі польські листи, бо листа „Визволеня" фіґурувала, і то не лише формально, бо ця стара і поважна партія змобілізувала весь свій апарат, усіх послів і сенаторів, для виборчої аґітації, і є великим питанням, хто має серед волинських поляків більше симпатії: спілка князь Радзівіл і жид Вісліцький з ББ. чи Кордовський з „Визволеня".

Щож торкається самої абстиненції, то останні вістки, які ми отримали з уст діячів, що приїхали з виборчого терену, кидають на неї зовсім інше світло. Показується, що головною причиною, що багато людей стрималося від голосування, не була зовсім аґітація ББ., лише велика непогода і зливні дощі, які панували у виборчих повітах в пятницю, суботу й неділю і не лише спонукали людей сидіти по хатах задля вигоди, але просто таки внеможливлювали голосування, перемінивши дороги в розтопи! Тут пригадати теж треба,

що на Волині виборчі комісії — всупереч виборчій ординації — розкинені деколи на кілька кільометрів віддалі від місця замешкання, так, що голосування у таких обставинах належить до категорії справжньої самопосвяти.

Та найшлася вкінці польська газета, яка на вислід виборів глядить трохи тверезіше. Це тим цікавіший голос, що каже його центральний орган партії, яка теж оголосила виборчу абстиненцію: ендецька „Газета Варшавска". Вона підводить такі підсумки:

„1) Мандатами Сель-робу правиці поділилися українські соціялісти (радикали) і сель-роб лівиця (по одному). Цей вислід з національного і державного становища можемо вважати за менше важливий, ба навіть байдужий; 2) Два мандати ББ здобув бльок меншин. Санаційного жида Вісліцького заступить сіоніст д-р Ротфельд. Зате кн. Радзівіла заступить український націоналіст-ундист А. Дроздовський. Так виглядає у цифрах „побіда" ББ. й уряду при волинських виборах!"

*

Вислід виборів у луцькій окрузі відіб'ється без сумніву й на двох державних листах: „18-ки" й „22-ки". Перша з них наслідком уневажнення виборів в кількох округах втратила була досі разом 5 мандатів (Свенцяни 3, Ґнезно 1 і Луцьк 1), з чого вже „відбила" собі 4 (Луцьк 3 і Тернопіль 1). Зате крім виборів у Свенцянах і Ґнезні, відбудуться ще вибори в Ковлі й Ліді — двох округах, в яких виглади „18-ки" найбільші і де тому „18-ка" й була раньше уневажнена! Тому з державної листи „18-ки" отримає мабуть мандат д-р Інзлер, адвокат зі Львова, а може навіть ще й п. Володимир Косоноцький, відомий холмський діяч, секретар канцелярії Українського Клюбу у Варшаві. З приходом до варшавського сойму д-ра Ротфельда і д-ра Інзлера отримує в Жидівському Клюбі рішучу чисельну перевагу опозиційна ґрупа Ґрінбаума і — так мовити — автоматично паралізується жидівсько-угодовецька тактика ґрупи Тона й Розмаріна. Тому-то львівська „Хвіля" приняла вислід луцьких виборів дуже неохоче і не висловила ні одного слова вдоволення з приводу тамошнього жидівського мандату.

Луцькі вибори зміняють теж фізіономію парляментарного клюбу радикалів. Як відомо, на місце пок. д-ра Льва Бачинського входить до сойму з державної листи п. Вол. Темницький, соц. демократ. Тому, що з двома теперішніми луцькими мандатами листа ч. 22 має вже 9 мандатів, то імовірно ще один мандат з державної листи дістане черговий кандидат — ред. Іван Квасниця, також соц. демократ.

Наслідки пресової цензури.

(АТЕ) Державний секретар Індії заявив у льондонській палаті громад, що наслідком заведення пресової цензури припинило свою появу 40 індійських денників і 17 тижневиків.

Катастрофа повені.

З голосів польської преси.

У звязку з цьогорічною катастрофою повені на нашому Підкарпатті принесла львівська „Газета Поранна" з 21. травня ц. р. передову статтю п. н. „Сезонова катастрофа", в якій застановляється між іншим над причинами цих стихійних нещасть.

„Конечним є — читаємо там — дійти в обличчю цієї нової катастрофи до її джерел. Повені вимкових розмірів лучаються всюди і як елементарні сили перекреслюють усякі засоби осторожности й забезпеки, які творить людина. Таку повінь мала недавно полуднева Франція, подібну в минулому році Німеччина, не зважаючи на зразково переведені реґуляційні праці. Але повінь, що навідує деякі околиці постійно і що є їх майже щорічною пляґою, випливає з занедбань, за які відповідальність паде на публичні органи, покликані до усмирювання елементарних водних сил.

У нас богато писалось про причини частих повеней на Підкарпатті. Пригадувано, що реґуляційні праці, ведені колись зразково (?) й енерґійно (?) Краєвим Видїлом, припинились хвилею зетатизовання самоуправних аґенд. Зверталось увагу на наслідки надто інтензивної експльоатації карпатських лісів. Ріжними способами старались ми представити центральним чинникам необхідність підняти перервані реґуляційні роботи і краще заопікуватись околицями, яких одинокою виною є хіба те, що вони занадто віддалені від столиці і не мають впливів при „великому вівтарі".

„На це була постійна відповідь, що роботи за коштовні, а державні фонди занадто малі. А ми запитаємо: скільки можна було збудувати протягом десяти літ хочби з гроша виданого на відбудову зірваних мостів і доріг та знищених людських осель? І скільки ще грошей піде далі на направу шкід, заки найдуться фонди на реґуляційні праці? А врештою не тільки ті фонди входять тут у рахубу. До них належить додати вартість приватних шкід, яких держава не відшкодовує, а які сумарично спричинюють втрати у громадському добрі. Думаємо, що за самі відсотки від втрачених наслідком повеней сум можна було побудувати не одну греблю й поглибити не одно річище".

„Погляд оборонців скарбу на цю справу хибний у самій своїй основі. Їм здається, що вони заощадять, коли на місце зруйнованого провізоричного мосту побудують новий провізоричний, який знов впаде жертвою найближчої повені. На карпатських ріках є такі мости, що їх що-року вода зриває і що-року їх будують. За їх вартість удалось би збудувати кілька тривалих мостів. Але цього не зараховується. Ми подібні у нашій господарці до тих людей, що для ощадности купують все найдешевші черевики й убрання, щоби тільки нині вкритися такою тандетою, а вже завтра купувати нову. Тимчасом, якщо щонебудь відповідає правді, то передовсім факт, що така господарка є найкоштовніша і рівночасно найбільше руйнуюча, при чім мотиви ощаджування є тут найбільше обманливі".

„Замісць найти кілька міліонів річно на опанування карпатських вод, тратиться кілька міліонів на зовсім непродуктивне конто шкід. Замісць одним, хочби й важким зусиллям розвязати проблему, „латається" її начетами, що перелітають через діравий мішок, а населення далі наражене на траґічні переходи, на руїну екзистенції, на життя під постійною загрозою".

Всі наведені міркування цього львівського польського щоденника вповні слушні. Автор підійшов до справи цілком обєктивно, але правдивої причини занедбань у реґуляційній акції на нашому Підкарпатті не зачіпив, бо й не міг цього зробити. Про ці причини писали ми вчора в передовій статті. Тому на цьому місці до них вертати не потребуємо. Зазначимо тільки, що національно-політичні моменти грають першу ролю в усіх не тільки чисто господарських але навіть у ґуманітарних починаннях польських урядових чинників. Тому цілком зрозуміле, що всі господарські та інші інвестиції, як от у реґуляцію, ніколи не попадають на українські національні терени, а топляться на етнографічно-польських землях.

Поразка уряду Мекдональда.

На засіданні англійської палати громад уряд Мекдональда потерпів поразку. Цей випадок характеристичний тим, що проти уряду голосували не тільки консерватисти, але також 15. послів партії праці під проводом сина б. премієра Олівера Болдуїна. Ліберали здержалися від голосування. Голосування відбулося над внесенням консерватистів, які запропонували обниження платні канцлера приватної печати Томаса, що керує адміністрацією опіки над безробітними. Внесення консерватистів було демонстрацією проти політики згаданого міністра у справі поборювання безробіття. Центр. комітет партії праці радить тепер над витвореною ситуацією.

По широкому світі.

Державна рада в Еспанії ставить проєкт, щоби уряд звернув усі грошеві кари накладені на громадян підчас диктатури.

Наслідком правосильности пляну Юнґа в Парижі, в осідку репараційної комісії спалили в присутности довжників і вірителів на 132 міліярди довжних паперів Німеччини, Австрії, Мадярщини й Болгарії.

Один зі старшин японського ґенер. штабу зробив собі „гаракірі" в розпуці, що конференція в Льондоні обмежила збросння держав на мор .

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ.

Там, де нас нема...

„Там добре, де нас нема", каже наша приповідка. Це значить: ціле життя женемо надурно за ідеалом, якого вловити не можемо. І цей здогін чогось, чого нема, це суть, це щастя в нашім житті.

Дійсність є завсіди якась тривіяльна, банальна, сама собою зрозуміла, нудна. Те, що є поза нею удержує нас в напруженні, цікавить, багато обіцює і повне всяких можливостей. Присутність позбавлена завсіди чару, привабн, стає річею звичайною і холодним отверезінням. Присутність це все, що може бути і що є, все, що можемо нашими змислами схопити і зрозуміти. Неприсутність — все, що може бути і що — не є і чого ми нашими змислами обхопити ані передбачити не можемо. Звідси чар, таємничість всього неприсутного.

„Там, де тебе нема, там твоє щастя". Коротенький рядок, а який змістовний! А вся його вага і мудрість у поставленні перечення. Нема вискаву, який так коротко і так рішучо зазначував би, що наше життя це одна — траґедія. Траґедія, бо все, що осягаємо, стається нудне, буденне, часом терпке і гірке; а те, чого ми не маємо — неприсутне, недійсне, неможливе, видається гарне, чарівне і привабливе.

Ота таємна, траґічна нитка тягнеться через ціле наше життя. З неї виплітається невпинна суперечність між прочуттям вічности і завмираючої, хутко як квіт, теперішности.

Споглядаємо високо на зорі, а почуваємо себе спутаними з землею. Почуваємо безмежну прірву між мрією і її здійсненням, між безконечністю бажання і тіснотою буденщини. Це траґедія, якої ніяк у житті не можемо оминути: чуємо завсіди, що ми щось понехали, щось полишили, щось стратили, чогось не осягнули, що могли осягнути. А коли вже це осягнули, воно показалося не таким, як ми собі це уявляли. І вічно сум, біль задля несповненого бажання.

Жити дійсним життям, це значить рівночасно: тратити життя, не відчувати його чару. Чим більше живемо, тим глибше поринаємо в струю життя, тимбільше стаємо невільниками фактів і дійсности, тимбільше тратимо себе, бо тимменше живемо. Видається: парадокс, а проте так воно. Через кожну життеву дійсність, яку переживаємо, завмирає тисячу інших, кращих подій, можливих, може прегарних.

Наслідком здійснення одного хоч би якого гарного бажання, тратимо тисячі інших гарних сподівань. Маємо на око щастя, але рівночасно нас вабить щось в далечінь, у безмеж почування, що ми чогось не осягнули, а що видається нам багато краще, як придбане. Посідати — це рівночасно тратити, зрікатись наших мрій, наших найкращих ідеалів.

Хоча би теперішність була не знати яка гарна, ніколи не робить вона нас такими щасливими, такими високими духово, як незаспокоєна туга. Хто горячо шукає життя, хто хоче його пристрастно вхопити і до себе пригорнути, той у туж хвилину і тратить його. Гарне лише те, чого ми не дотикаємося. Найбільша краса, з хвилиною, коли ми діткнемося, пригорнемо до себе, розвіється, як сонне марево з досвітком.

Дійсність це щось твердого, брутального, негарного, майже поганого; вимріяна недійсність це щось величнього, високого, чудового, щось такого, до чого людина хоче вічно тужити. Правдиве, божеське життя не в тих, які його вловили, але в тих, які його шукають. Тамті вже сіли на брудній грудці землі, а ті ще женуть у безконечність; тамтим вже опали крила, а ті ще летять між землею і небом.

Коли ми були малими дітьми і йшли в поле, бігали всюди і хотіли зірвати кожну квітку: і синя була гарна, і червона гарна, і тамта геть далеко ясна така приваблива, — всі, всі вони гарні і всі ми хотіли мати. Ми негодні були рішитися тільки на одну квітку і зректись усіх інших. Ми думали, що всі згорнемо в пригорщу. Тимчасом одну квітку випустили з руки, бо другу бачили; з хвилиною, коли на одну рішилися і здобували її ціною її смерти — інші тратили. А те, що здалека було чарівне — зблизька ставало звичайне.

І так ми уганяли всюда, все ловили, що нам подобалося, вкінці змучені прийшли до дому незадоволені: там було якраз найкраще, де ми не були.

Ми не розуміли ще тоді тої таємничої суперечности, що все гарне так довго, як довго його ми не торкнулись і не здобули на власність. Щойно пізніше, коли ми виросли, зрозуміли ми, що така траґедія всього нашого життя: людина може лише на одно рішитися, мусить себе обмежувати, звужувати свої бажання. Ми зрозуміли, що не можемо рівночасно йти всіма дорогами. Але це зрозуміння не принесло нам щастя. Коли йдемо одною дорогою, то знаємо, що є сто інших доріг кращих і саме тому кращих, що ми ними не йдемо. І здається тоді нам, що десь далеко є одна дорога, найкраща з усіх, якої ми ніколи не знали і ніколи не знайдемо.

Там, де нас нема...

Десь глибоко на дні нашого життя, куди сягаємо лише прочуттям, спочиває як який засипаний рай цілий світ річей і фактів, яких тепер нема. Це наші несповнені мрії, те все, що цвило в нашій душі, а не дозріло, те, що ми хотіли пережити, а чого не пережили. Це наша несповнена, тільки вимріяна доля. І хоча яка тверда дійсність окружає нас і ми мусимо їй повинуватися, одначе ми в душі не є її невільниками, тільки почуваємо себе свобідними і на глум тій невблаганній дійсности простягаємо руку до нашої незримої долі, зринаємо понад теперішність, а серце наше вдивляється в незриму далечінь.

Там, де нас нема...

Паневропа.

Від утопії до реалізації.

Ідея Злучених Держав Европи, уважана спершу загально незідійснимою мрією, утопією, стала в останніх часах дуже актуальною. Причинився до цього головно проєкт Бріяна, який у квестіонарі, предложенім 27 европейським державам до відповіди, ставить справу на чисто реальний ґрунт.

У своїм проєкті Бріян передбачує утворення союзу европейських держав, до організації якого можна буде приступити вже у вересні ц. р., підчас річного зібрання Союзу Народів. Усі европейські держави, що дістали згаданий квестіонар, малиб дати на нього відповідь найдальше до двох місяців, аби був час підготовити і практичну реалізацію того европейського союзу.

Перший поклав підпис під згаданим квестіонарем Бріян, очевидно, не в імени власнім, а в імени французької республики. Можна думати, що небавком найдуться під тим політичним документом підписи міністрів закордонних справ усіх інших европейських держав.

Проєкт Бріяна має за мету довести до політичного порозуміння держав континенту, а в першу чергу до порозуміння господарського. Форми того порозуміння у Бріяна ще розмірно доволі несміливі. Має це бути щось у роді нового пакту Кельоґа на Европу — моральне порозуміння і солідарність европейських держав, оперті на постійній їх співпраці, якою кермуватиме щорічна конференція, постійний секретаріят і виконавчий комітет на зразок Союзу Народів. Має утворитися Союз Держав Европи поруч Союзу Народів і в тісній з ним співпраці. Щойно після цього першого почину пішлаб дальша праця над сфедеруванням Европи під політичним і господарським оглядом.

Як бачимо, утопійна донедавна ідея Злучених Держав Европи зачинає прибирати поволи наскрізь реальні форми.

ЗА ЗБРУЧЕМ.

(Лист із Борщева.)

Більшовики скомунізували за багато землі і вкінці побачили, що не мають її ким обробити. Село ставило пасивний опір і більшовики мусіли вкінці відступити. Примусової колективізації вже нема. Хто хоче, може з СОЗ-у (спільна обрібка землі) виступити і провадити індивідуально господарку. Господарі з того скористали і прим. у селі Чорнокожинці виступило з СОЗ-у 70 господарів, а в Шестівці 47. Але помічники сільради (чекісти) таких господарів переслідують. Нехай на подвірю такого господаря найдеться якась нечистість, — то зараз стягають з нього 5 карбованців кари. Якщо господар не має грошей, забирають у нього подушки, одяг, то-що. На відступників від СОЗ-у находять часто нічні ревізії.

Село тим усім страшенно переполохане. Між іншим з хат усунено печі; дозволено будувати лише огрівальні печі. Селяни просять Бога, аби хто кинув за селом дві-три гранати, то цеї „нечесті" (так називають комуністів) умить не сталоб. Їх просто вирізалиб. Людям вільно вже ходити до церкви і спроваджувати собі з Камянця священика. Але в часі богослуження діються страшні речі. Буває, що перед вівтарем править священик богослуження, а десь з боку або біля дверей підбурені хлопці і дівчата при музиці виспівують і витанцьовують. Діються по селах і інші речі, а деморалізація просто страшна.

Діти до 8 літ — це „жовтенята". Вони виховуються окремо під доглядом наставника. Від 8 до 16 літ — це „піонїри" або „ленінці". Ці виховуються під наглядом учителів. Від 16 до 24 літ — це „комсомольці" під військовим наглядом, а від 24 літ вгору — це вже правдиві комуністи. Взагалі молодь відділюють від родичів і старших, кажучи, що вони обманці, бо перед молодю закривають правду. Виходить, що найбільшими ворогами молоді є їх батьки й родини. Коли батько або мати щонебудь скаже своїй дитині, то ця зараз біжить до свого виховника зі скаргою і батьків карають.

Є в селі „лікнеп" (ліквідація неписьменности), що має за завдання усувати неграмотність. Користати з лікнепу має лише молодь. Старші з нього майже не користають. Більшовики кажуть, що старші для них без значіння, бо вони і так швидко вмруть, таксамо, як забобонники, знахорі, священики...

До половини 1929 р. аматорські гуртки по селах могли ставити такі пєси, які вони хотіли, й це вони робили. Грали часто „Про що тирса шелестіла", „За батька" і т. п. Але тепер такі пєси заборонено грати. Можна грати лише речи, що вийшли спід комуністичного пера, такі що висмівають У. Н. Р. (петлюрівщину), церкву і т. д. Селяни цим бридяться і тому від половини 1929 р. не дають по селах ніяких вистав.

З життя наших установ.

Загальні Збори Земельного Банку Гіпотечного у Львові.

Дня 25. квітня ц. р. відбулися Загальні Збори акціонарів Земельного Банку Гіпотечного акц. сп. у Львові. З предложеного Загальним Зборам рахункового замкнення за 1929 р. слід піднести, що в наслідок підвишки акційного капіталу до висоти зол. 5,000.000 розпочалася нова фаза розвитку цього нашого одинокого акційного банку на українських землях у Польщі. Цей розвій найліпше унагляднять деякі білянсові дати у порівнанні з рахунковим замкненням за р. 1928.

Резервові фонди, що з кінцем 1928 р. виносили зол. 137.363.82 збільшилися в 1929 р. на зол. 46.071.57, а по дочисленні законом приписаної дотації у сум. зол. 51.219.26 виносять тепер зол. 234.654.65. Підвишка за р. 1928 виносить зол. 97.290.83. Отже *власні капітали* Банку виносять разом зол. 5,234.654.65.

Як відомо, Земельний Банк Гіпотечний має власну каменицю у Львові при вул. Словацького 14, білянсовану квотою зол. 474 469.31, хоч її дійсна вартість є значно вища. У звітовому році Банк цю каменицю відновив і зреконстрував для приміщення своїх бюр, в яких тепер урядує.

Розмірно незначний зріст *вкладок* бо лише на зол. 476.947.09 до загальної суми зол. 2,946.134.79 свідчить наглядно про господарську кризу, а головно кризу рільництва, якої ми свідками. *Векслевий портфель* Банку протягом 1929 р. більше ніж подвоївся, бо з кінцем 1928 виносив зол. 3,208.897.51, а з кінцем 1929 року суму зол. 6,720.688.38. Протестованих векслів було на суму зол. 227.309.11 це є не цілих 3.3 проц. всіх ескомтованих векслів. *Кредити у біж. рах.* зросли також протягом 1929 р. на квоту зол. 150.466.22 і виносять тепер зол. 775.529.19.

При тім належить зазначити, що майже 80 проц. усіх кредитів уділив Земельний Банк Гіпотечний селянству і то як безпосередньо, так також посередньо, засилюючи кредитом нашу кооперативну організацію. Відносно цієї останньої треба зазначити, що під кінець 1929 р. користали наші кооперативи всіх видів з кредиту в Земельнім Банку Гіпотечнім у висоті около зол. 1,600.000. З огляду на тяжку кризу рільництва запотребування на кредит як нашого рільничого населення так також кооператив постійно і в значній мірі зростає, а Земельний Банк Гпіотечний своєю видатною кредитовою допомогою сповняє визначне суспільне завдання у злагідюванні цієї кризи.

Дальших 20 проц. усіх уділених банком кредитів припадає на торговлю і промисл.

Адміністраційні кошти зросли в 1929 р. до суми зол. 311.203.09. Цей так значний зріст повстав наслідком побільшення персоналу як також великих податків. Ті останні в 1929 р. виносили суму зол. 154.393.74.

Рахунок зисків і страт виказує чистий зиск у сумі зол. 355.695.84 (проти зол. 15.815.65 в р. 1928), з якого до резервового фонду приділено зол. 51.219.26, на 6-процентову дивіденду припадає зол. 300.000., а осталу решту зол. 4.476.58 перенесено на р. 1930.

Цей, повищими білянсовими датами унагляднений розвиток Земельного Банку Гіпотечного вже в першім році по переведеній підвишці акційного капіталу з зол 1.000.000 до зол. 5,000.000 дає оправдану надію на те, що цей Банк по переведеній його внутрішній реорганізації відзискає на ново довіря в нашій суспільности, яким він тішився перед девальваціями і вальоризаціями, що захитали довірям населення краю до всіх банків взагалі.

Побажатиб тільки, щоби і наша суспільність належно зрозуміла суспільно-господарське завдання Земельного Банку Гіпотечного та підтримала його змагання складанням у ньому своїх ощадностей, як також повірюванням йому до полагоджування всіх банкових трансакцій.

Вкінці годиться ще зазначити, що Загальні Збори акціонарів вибрали 3-ох нових членів Надзірної Ради, а саме: д-ра Леся Кульчицького, дотеперішнього директора Банку, котрий на власне прохання перейшов у стан спочинку, а дальше Олексія Саляка емерит. радника і директора Народнього Дому у Ходорові, як також Романа Левицького, з. директора РСУК у Львові.

Для інтересованих поміщуємо білянс Банку на 1929 р. між оголошеннями.

Українці в Румунії.

Відгуки виборів.

У звязку зі становищем посла Кракалії, який при недавніх доповняючих виборах до парляменту виступав проти національного українського кандидата д-ра Дутчака, аґітуючи за румуном Сокором, відбулися 12. ц. м. надзвичайні загальні збори українського культурно-спортового товариства „Буковина" в Букарешті, що свого часу іменувало було п. Кракалію „почесним батьком". Згадані збори розглянувши поступовання пос. Кракалії при цих виборах, вирішили, що таке поступовання наскрізь шкідливе життєвим інтересам українського народу в Румунії, осудили це поступовання і тому ухвалили не зачислювати більше посла К. Кракалії до своїх почесних батьків і взагалі членів.

Що є „державною зрадою".

І присягати румунській державі є „державною зрадою", коли складається її в не-румунській мові. Ліберальна, револьверова „Ордіня" пише: „Ще всього можна було сподіватися, але такої безличности, щоби в повітовій раді черновецького повіту присягу складалося й по українськи, не можна собі уявити. Чи на Буковині ми не є в румунськім краю"? — Для людожерних шовіністів само істнування інших національностей є вже злочином проти румунської держави. („Час").

Свято Шевченка в Кишиневі.

Літературно-музичний вечір у честь Шевченка в Кишиневі відбувся в салях „Німецького Дому" і мав цього року характер товариських сходин, на яких запрошені артисти-співаки (п-і Пащук, Яцентківська, Златова й Одоблеску та п. Зеленський і Ніжанковський) відспівали ріжні сольові твори. Декламацію „До Основяненка" виголосив п. Новицький. Музикально-акомпаніяторську часть вечора вів композитор М. Бойченко. Крім вичислених виступав іще скрипак Назімко і челіст Щербаків. Свято почато й закінчено „Заповітом". Після закінчення свята відбувся в томуж поміщенні комерс з промовами, піснями та музикою, з якого гості і зібрані громадяни розійшлися пізною порою.

Премієр Естонії в Берліні.

Естонський посол у Берліні видав приняття в честь естонського премієра Айнбунда й естонських парляментаристів і журналістів, що приїхали до Берліна. На принятті був мін. Курціюс, мін. Ґерард, дипльоматичний корпус, представники влади, промислових і наукових кол та преси.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Чому не скликали сенату?

Засідання сойму визнач з марш. Дашинський на 23. травня в 12. год. вполудне. Президент не скликав досі сенату. Деякі польські часописи принесли чутку, що це сталося тому, бо годі було віднайти маршала сенату Шимансько-го. Ця чутка виявилася неправдивою. Зате виявляється, що кабінет Славека порадив президентові скликати лише сойм.

Денний порядок сойм. нарад.

На денному порядку 37-го засідання польського сойму є перше читання проектів законів, м. і. про додаткові кредити, трете читання проекту закону про уневажнення виїмкових приписів у звязку з національним походженням, расою або релігією горожан Польщі, звіт скарб. комісії про вирівнюючий податок для сільських громад і ін.

Зачувати, що перше засідання потріває 3 години. Друге засідання відбудеться 27. травня.

Новий процес проти українців на Рад. Україні.

„Комуніст" повідомляє, що ДПУ закінчило слідство в справі викритої недавно в Одесі української незалежницької організації. Слідство нібито викрило, що організація приготовляла збройне повстання проти більшовиків на півдні Рад. України. Процес арештованих 25 українців почнеться в перших днях червня.

СРСР одержав Бріянів меморіял.

АТЕ повідомляє з Москви, що шарже д'афер Франції вручив Літвінову меморандум Бріяна в справі паневропейської федерації. Представник Франції впевнив, що проектована европейська федерація співпрацюватиме теж із країнами, що не входитимуть у склад союзу.

Більшовицька преса нападає дуже на Бріянів проект про федеральну унію Европи. „Веч. Москва" твердить, що федерація Европи має за мету зменшити впливи Англії на континенті та сконсолідувати евр. буржуазію для боротьби проти СРСР. Головну ролю в федерації відграла би Франція, що тепер проводить державам, ворожо настроєним до СРСР.

Видалення більш. дипльомата з Мексику.

АТЕ повідомляє з Веракрузу, що мексиканська влада видалила більшовицького дипльомата Як. Фрідмана. Фрідман після зірвання взаємин між СРСР і Мексиком оставав у Мексику неофіційно.

Арештували індійську поетку.

Із Дарсану повідомляють, що поетку Сараджіні Найду, наслідницю Гандія, арештували, коли проводила наступові 2.000 добровольців на магазин соли. Напасники старалися передістатися крізь перешкоди з кільчастого дроту. Поліція припустила шаржу; було раненних 100 добровольців.

Півд. Африка домагається незалежности.

З Кептавну повідомляють, що в нижчій палаті Півд.-африканської Унії відбулася 20. травня дебата, чи Унії прислугує право відірватися від британської імперії. Бувш. премієр Смутс сказав, що Півд. Африка могла би виступити з британської федерації лише за згодою всіх інших доміній та англ. парляменту. Заява ця викликала рішучі протести на нац. лавках. Міністр нац. оборони полк. Кресвел сказав, що Півд. Африка має незаперечене право відлучитися від Вел. Британії, хоч не хоче цього. Премієр ген. Герцог сказав, що порушить цю справу на найбл. імп. конференції. Опісля засідання палати відложили до найбл. дня.

Град величини курячого яйця.

Громаду Дороську (пов. Барановичі) дня 20. травня в 6. год. веч. навістила буря з градом величини курячих яєць. Засіви й овочеві сади знищені. Опісля обірвалася хмара й падав зливний дощ. Води на полі було по пояс. Найбільше потерпіли громади: Фльоріянів, Коренівка й Теофілі та села Ковалі, Круглі, Пручаки, Пішки, Новосілки й Підлісся. Буря з градом перейшла теж над пов. Столпці, де заподіяла також великі шкоди. В новгородському повіті не було шкід. Староста барановицького повіту звернувся до уряду, щоби признав для навіщеного населення 200.000 зол. Зачувати що в барановицькім повіті були жертви в людях.

Проти червоного терору.

Протест філії „Союзу Українок" у Городенці.

Жіноцтво, зібране на зборах філії „Союзу Українок" у Городенці, ухвалило дня 1. травня ц. р. протест проти більшовицького терору: політичного, економічного, культурного і релігійного на Вел. Україні, пятнує антирелігійні оргії нищення віри й моралі та висказує своє співчуття мученикам на Рад. Україні і шле сестряний привіт усім тим, які по геройськи зносять терпіння по вязницях і на Соловецьких островах за українську справу.

Протест читальні „Просвіти" в Білій.

Члени читальні „Просвіти" в Білій, повіт Рава Руська, зібрані 13. IV. в салі читальні, запротестували однодушно проти переслідування християнської віри і церкви, проти розбивання родинних звязків, проти вязнення і катування по тюрмах цвіту української інтелігенції, свідомого селянства й робітництва, що доконується на Рад. Україні.

Віцекороль не переговорює.

(АТЕ) „Дейли Мейл" повідомляє з Алагабаду, що чутки про порозуміння індійського уряду з Ґандієм є неправдиві. Члени лібералиної групи інд. конґресу в Бомбаю хотіли намовити віцекороля Індії, щоби переговорював із Ґандієм у справі політ. компромісу, одначе віцекороль відкинув це предложення.

Повінь у Румунії.

(АТЕ) Повінь в Молдавії та Семигороді щораз більша. Ріки залили багато місцевостей. Біля Ботошанів вода в Сереті піднеслася на 5 м. В с. Лунка затонуло 8 селян. Зі Серету добули багато трупів. Залізнича, телефонічна та телеграфічна комунікація перервана в 5ох місцях. Військо веде ряп. акцію. В Букарешті наслідком хмаролому дощ падав більше ніж 4 год. Нижче положені части міста під водою.

З судової салі.

Відгомін убивства Сидора Твердохліба.

Сьогодня, 21. травня почалася розправа проти Івана Пасіки, обвинуваченого в убивстві Сидора Твердохліба. Склад трибуналу: пресідник Анґельський, вотанти Згурський та Згуральський, прокуратор Мостовський. Боронить д-р Западний. З причини операції горла обвинуваченого Пасіки розправа відбувалася не при вул. Баторія, а в Бриґідках у салі для науки для політичних вязнів на II. поверсі. Судді присяглі сиділи в лавках. Розправу відкладали вже тричі, тому що годі було переслухати на розправі головного обтяжуючого свідка Пшитоцька, зам. Вечорек. Розправу відкладали дня 30. I., 17. III. і 28. IV. з тої причини, що перші два рази свідок нібито затроївся мясом, а третій раз недужав на нервовий розстрій. Справу цю поручив трибунал розглянути лікарям.

Обв. Пасіка не почувається до вини. До ЧСР виїхав тому, що боявся відповідальности зате, що не зголосився до війська.

На розправу спровадили м. і. свідків із Катовиць, Варшави та Вильна. Св. Бр. Лукомський, ем. інспектор поліції описує переслухання Дзіковського, що опісля втік із вязниці за кордон. Каже, нібито Дзіковський зізнав, що до Твердохліба стріляли ті самі, які його (Дз.) викликали передтим із ресторану в Камінці, де обідав разом із Твердохлібом. Св. Марія Баконі, арендаторка буфету в Сапіжанці, зізнає, як ранений Твердохліб доволікся до стації та сказав: „Якийсь шубравець зранив мене смертельно" та зазначив, що нібито знає, хто допоміг йому до того (мав нібито на думці Дзіковського). Головний обтяжуючий свідок Пшитоцька-Вечоркова обстоює при своїм попереднім зізнанню. Каже, що ще заки Пасіка приїхав до ЧСР, де жила як еміґрантка, чула, що Пасіка вбив Твердохліба. Після приїзду Пасіки жили разом і тоді Пасіка признався їй до вбивства Твердохліба.

Обв. Пасіка: Коли я вам говорив, що я вбив Твердохліба?

Св. Вечоркова: Раз говорили ви мені це в чотири очі, а раз у присутности кількох людей в моїй хаті. При цьому був Бігун, Улицький, Нагорняк, Мандій — ви не тямите?

Св. Вечоркова каже ще до обв. Пасіки: Пане Пасіка, мені вас дуже жаль, та що я можу вдіяти, я присягала, мушу говорити правду, хочу мати чисту совість. Я зізнала так, як було й ніодного слова не збрехала.

Обвинувачений заперечує ті зізнання. Каже, що Вечоркова мала наліг до денунціювання. Ще в таборі еміґрантів робила донесення проти кількох українських старшин, нібито вони хочуть викликати на Закарпатті повстання проти ЧСР. Цей донос виявився безосновний і арештованих старшин увільнили.

Доказове поступовання вже замкнено. Дальша розправа відбудеться 22. травня в год. 9. рано також у Бриґідках.

З днем 1 червня ц. р. здержуємо висилку нашого часопису всім Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою.

НОВИНКИ

— **Ювилейний концерт „Бандуриста"** в 25-ліття його основання відбудеться, як ми вже повідомляли, 1. червня ц. р. в год. 12. вполудне в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка. Концерт нашого заслуженого хору викликав зрозуміле зацікавлення в широких кругах українського громадянства з огляду на виступ на ньому хору старих „бандуристів", а також з огляду на участь у ньому оперового співака Михайла Голинського, колишнього члена „Бандуриста", який відспіває м. і. Степового „Думку" й арію Каляфа з опери „Турандот" Пучінія. Сам хор „Бандуриста" співатиме „Не хиляйте в діл прапора", „Завязались", „Скорбна дума", „Хор підземних ковалів" і інші твори давніших і сучасних українських композиторів.

— **Чайний вечір.** Орґанізаційна Секція при повітовій філії Т-ва „Просвіта" ім. М. Шашкевича у Львові влаштовує в суботу 24. травня ц. р. в салях Народньої Гостинниці чайний вечір з ріжнородними продукціями. Початок в год. 8. веч. Вступ за добровільними датками. Дохід призначений на культурно-освітню працю в львівському повіті. Ініціятори вечора вірять, що львівська громада численно явиться на цьому вечорі та причиниться таким чином до поширення й скріплення освітньої праці у львівському повіті.

— **Новий хор у Львові.** Заходом філії Т-ва „Просвіта" ім. Т. Шевченка у Львові організується просвітянський хор у Львові під проводом п. **Дмитра Котка.** Охочі співачки і співаки, що бажалиб вступити до цього хору можуть зголошуватись у канцелярії філії „Просвіти" (Ринок 10/II.) у передполудневих годинах. Проби відбуватимуться в бібліотеці Т-ва „Просвіта" (Ринок 10/II.). Перша проба відбудеться в суботу 24. травня ц. р. в год. 7. вечором.

— **На карти „Рідної Школи"**, звільняючої від алькогольних напоїв з нагоди Воскресення Христового, зложили в зол. отсі Вп. Громадяни(ки): з **Познаня:** 20: Шкільний М; по 10: Моравський Володимир, Пилипівський Теодор, поручник УГА Мілер Н.; по 5: інж. Молчко, інж. Валюх; **Лежайськ:** по 5: о. Дигдалевич Михайло, Гелиціньский Бронислав, Курилко Атаназій, Угрин Дмитро; громадяни **Заліщик:** через Кружок „Р. Школи" 60, **Рава Руська:** через Кружок „Рідної Школи" 29.44, **Підгайці:** через Кружок „Р. Ш." 21, **Краків:** через Кружок „Р. Ш." 20, **Станиславів:** через Кружок „Р. Ш." 16, **Турка:** через Кружок „Р. Ш." 4, **Городок:** через Кружок „Р. Ш." 4; інж. В. Несторович — Катовиці 5, Ольшанська Павлина — Мокротин біля Жовкви 2 і один Кружок „Р. Ш." нижче 2 зол. — Хто слідуючий?

— **За пропаґанду тверезости.** Дня 30. квітня в Саранчуках, бережанського повіту, о. Омелян Кордуба, голова читальні „Просвіти" скликав загальні збори читальні. У програму зборів входив реферат на тему „Просвіта і алькоголь". Місцева поліція подала в суд о. Кордубу, секретаря філії д-ра Логуша і референта д-ра Возняка за влаштування нелеґальних зборів. Нелеґальність була мотивована, що 500 осіб не могло поміститись у малій кімнаті. 12. травня переведено розправу в цій справі. Суд звільнив обвинувачених від вини і кари. Розправа була цікава тим, що обвинуваченний о. О. Кордуба, бувший ґімн. катехит, ставав перед суддею своїм бувшим учнем. Поліція в Саранчуках не обмежилась до судової скарги, а донесла на о. О. Кордубу до прокуратури за провину карноскарбового закону себто, що поширюючи в селі тверезість зменшує доходи держ. скарбові. У с. Саранчуках 750 громадян присягло від горівки.

— **В Українськім Наук. Інституті в Берліні** відбудеться 23. ц. м. відчит проф. Д. Дорошенка п. з. „Церква і революція на Україні".

— **З Т-ва „Січ" у Відні.** На надзвичайних загальних зборах Українського Акад. Т-ва „Січ" у Відні, що відбулися 10. травня ц. р., вибрали такий новий виділ: Залозецький Роман, канд. прав, голова; Демкович Добрянський, студ. держ. наук., заст. голови; Дебера Володимир, студ. мед., I. секретар; Снігурович Володимир, студ. світ. торгов., II. секретар; Крохмалюк Роман, студ. техн., скарбник; Навроцький Олесь, студ. прав, господар; Кушнір Михайло, канд.

мед., I. бібліотекар; Булик Ольга, студ. філ., II. бібліотекар; Сероїчковська Марія, студ. філ., архівар; Яблоновська Ксеня, студ. філ., пресовий реф.; Кантимір Іван, абс. ліс., економічний рефер.; Кирстюк Іван, студ. держ. наук і Стешин Роман, студ. техн., члени.

— **Урожайне літо?** Агрономи-спеціялісти передбачують, що цього року в Польщі буде великий урожай. До урожаю має причинитись минула осінь і зима. Мало засівів вимерзло та зігнило, тільки миші наробили шкоди, головно в конюшині. Стан засівів для пшениці та ячменю назагал покращав. Має бути багато овочів і ягід. Якби тільки хмари не хотіли на всю цю прогнозу спустити великих дощів!

— **Штудеранти.** У польськім місті Хелмжи арештували директора тамошньої цукроварні та його помічника інж. Буша за те, що продавали наївним хліборобам буцім то чисту чілійську салітру як штучний навіз. До цієї салітри додавали вони по 30 і 40 проц. чистого піску. Цукрові буряки не хотіли від такого піску рости і селяни довго шукали причини недороду аж найшли.

— **Мачуха.** У Кракові поліція веде слідство в поганій справі. Два сини почтового офіціяла Любартовського, пасербн його другої жінки, померли серед таємних обставин. Їхня мачуха працює в епідемічнім шпиталі. Після смерти двох згаданих синів Любартовського занедужав на заразну недугу й третій. Є підозріння, що їх затроїла навмисне мачуха.

—**В обороні українського імени.** В американського секретаря праці Джана Дж. Дейвіса в Вашінгтоні звявилася 10. квітня делегація українських організацій у справі практики натуралізаційних урядовців, що відмовляють українським емігрантам права подавати при натуралізації, що вони по народности українці. Делегати представляли: Український Народній Союз, Обєднання Українських Організацій в Америці, Американських Ветеранів Українського Походження, Т-во Українських Американських Горожан з Філядельфії, Американський Републиканський Союз Стейту Пенсилвенія та редакцію „Свободи". Секретар Дейвіс заявив на конференції, що він уважає зовсім справедливим, щоби американський уряд дозволяв усім емігрантам подавати за свою народність походження таку народність, до якої вони самі признаються. У присутности делегації секретар Дейвіс поручив урядовцеві натуралізації ввести це припоручення негайно в життя.

— **Засоби боротьби в конкуренції.** Відомий паризький король моди кравець Поаре счинив у пресі крик, що американський митовий уряд займається шпіонажею і крадіжю приватних конторських книг. Урядовці цієї рухливої американської установи викрали в фірмі Поаре список усіх американських клієнток з метою відкликатись до „голосу опінії", чи слід землячкам тратити гроші в Парижі на сукні. Довголітній бухгальтер Поаре, довідавшись, про це застрілився з горя, що його могли підозрівати в такій зраді. Поаре заявив прилюдно в пресі, що покійник був виїмково чесною людиною. Цікаво, як відповість на його заяву про нечесність америк. митового уряду Вашингтон.

— **Успіхи тон-фільми.** Америка, що поширила в своїх кінах тон-фільми заробила за минулий рік на цьому винаході пів міліярда долярів. Фреквенція в кінах зросла на половину.

— **Ріжні вістки.** Німеччина вплатила чергову рату до міжнародного банку 145. міл. марок. — З Відня висилали контрабандою до Палестини зброю в огнетривких касах; хто, покищо не ствердили. — Німецький уряд підготовляє розпорядок, що летунам не вільно буде влаштовувати акробатичних продукцій. — Франц. католики вживають заходів, щоби двох католицьких журналістів, що колись заснували два часописи, брати Ферон-Вро, були проголошені „святими". — Норвеське місто Берген мало пожежу; згоріло 10 кораблів і багато домів. — Мозок шведського вченого й дослідника Нансена буде предметом посмертної аналізи. — У Йоганесбургу померла біла жінка, що мала 114 літ. Корабельна лінія Кунард починає будувати цього року рекордовий корабель: найбільший і найшвидший. — У Валенсії (Еспанії) померла якась стара жебрачка, в якої сіннику найшли 2 міліони пезет. — Якийсь міліонер з Ню-Йорку заплатив за першу блакитну далію, виплекану там одним садоводом 25.000 долярів.

— **Великий здобуток.** Великою подією теперішнього сезону в Парижі є нова жіноча мода під гаслом: „геть зі шмінкою і губною малкою!" Кажуть, що має це бути успіх літератури. Французькі письменники, що подорожували по Америці стверджували, що американки є кращі немальовані, а коли малюються то роблять це зручніше від парижанок. Невідомо ще, чим заступлять тепер жінки мальовило лиця. Імовірно прийде мода на якийсь інший середник, ще дорожчий, щоби французькі фабриканти не збанкрутували. Як довго европейські жінки не будуть малюватись, про це знають тільки „королі моди" в Парижі.

— **Натуралістична фільма.** Чужинні фільмові справоздавці, що стежать за досягненнями кіна, присвячують цими днями особливу увагу проектови української радянської фільмової продукції. ВУФКУ хоче здобути рекорд у натуралістичнім фільмі. Проектована там фільма „Земля" має змалювати в як найбільшій точности плодючість землі й людини. Глядачі мають уперше побачити з усіма подробицями процес любовного акту в усіх його інтимних моментах. Навіть у колах радянських теоретиків виринуло питання: чи така фільма може бути призначена для загалу і чи вона не принесе в наслідках замість освідомлення звичайної деморалізації, бо фільму оглядатимуть як порнографію.

— **Смолоскип свободи.** При вїзді до пристані Ню Йорку стоїть велитенська статуя Свободи зі смолоскипом у руці. Цей смолоскип, так само як колись огонь у святині Вести, горить невпинно і ніколи не гасне. Тимчасом цими днями буря знищила електричні проводи в статуї і смолоскип загас на кілька днів, заки не направили в ньому електричного світла. Забобонні американці кажуть, що це погана ворожба, коли Свобода гасне.

— **Цирк Станевських,** завтра, себто в пятницю 23. травня, починає представлення на площі Бема, у власному 4-маштовому наметі американської конструкції. Величаві циркові представлення складаються із 16 світових атракцій. Інавгураційне представлення викликає загальне зацікавлення.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому малому фейлетоні „Діла" „На Дністрі", в передостанньому уступі, надруковано про покійного Альфреда Шаманека: „Патріот," яких багато. Німець". Має бути: „Патріот, яких **небогато.** Німець".

Розбудова торг. школи.

Наша одинока Торговельна Школа розбудовується постійно і майже кожний рік приносить у її організації щось нового.

Основною клітиною заведення є трилітня торговельна школа з кооперативним напрямом. Вона доступна для хлопців і дівчат з покінченою 7 клясою вселародньої або 3. клясою середньої школи, у віці 14 до 17 літ. У тій школі молодь учиться загально-образуючих і предметів з ділянки торговлі і кооперації.

Школа має повні права прилюдних шкіл: залізничі знижки, звороти оплат за дітей публичних службовиків, права у війську і в державній службі та у нашій кооперації і всякого роду підприємствах.

Для абсольвентів середних шкіл є окремі річні курси, де абітурієнти (ок) учать тільки фахових торговельних і кооперативних предметів, бо середнє загальне образування приносять вони вже з гімназії.

Так у 3-літній школі як і на курсах є широко узглядненi потреби нашої кооперації при всіх фахових предметах, а крім цього кооперація: теорія й історія та кооперативний закон є окремим предметом науки.

Але цим ми не хочемо обмежитись і тому вже зроблено в цім році пробу поширення курсу абітурієнтів на другий рік науки для кооперативної спеціялізації абсольвентів вищих торговельних шкіл і курсів. Наука получена з практикою в наших кооперативних централях. На цей курс приймається абсольвентів торговельних шкіл і курсів абітурієнтів.

Таким чином повстане дволітня кооперативна школа, поставлена на вищому науковому рівні, яка дасть кандидатам до праці на вищих становисках у нашій кооперації попри загальне торговельно-економічне ще й спеціяльне кооперативне вище образування.

Далі вести будемо у цьому році річний торговельний курс для абсольвентів бодай 6 кляс гімназії, щоби дати спромогу молоді, яка не покінчила гімназії добути фахове знання.

Також для кандидатів з покінченою 6. кл. середньої або 3 кл. торговельної школи ми пробували відкрити дволітній торговельний лицей, який є фаховою середньою школою вищого степеня та

такої школи. Одначе ми готові її вести, як зголоситься відповідне число учнів (иць).

Від числа кандидатів (ок) буде також залежати ведення річних і піврічних курсів для дорослих з укінченою народньою школою, бо ми маємо спроможність і охоту вести всякого роду торговельні і кооперативні школи та курси, якщо тільки зголоситься відповідне число кандидатів (ок).

У школі і на курсах учать професори з високими кваліфікаціями, а зокрема на кооперативних курсах кооперативні теоретики і практики, співробітники РСУК та інших кооперативних централь.

Школа є заосмотрена в машини до писання, бібліотеку і кабінети. При школі ведеться силами самих учнів шкільна кооператива, є також переплетня, кружок самообразування з читальнею та шкільна самоуправа учнів.

За науку в школі платиться 45, на курсах 25 зол. місячно, а тільки дуже спосібні і убогі можуть отримати знижку оплат.

На всякі запити з долученням почтовим значком радо уділюємо відповіди.

УПРАВА ТОРГОВЕЛЬНОЇ ШКОЛИ У ЛЬВОВІ.
вул. Корняктів ч. 1. III. пов.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ. *(Посвячення підвалин Народнього Дому.)* Кожний, хто слідкував за розвитком міщанського життя в Бережанах, не міг не відчути того, що єдиною перепоною в успішній культурно-освітній та товариській праці була відсутність власної, відповідної до вимог праці домівки. Всі побажання, всі наміри і пляни розбивались саме через цю відсутність. Не краще стояла досі справа і з нашою пластовою молоддю. Бо хоч вона від часу, коли її опікуном став д-р Володимир Бемко, може повеличатись деякими успіхами праці (орхестра) і хоч вона завдяки йому мала скромне приміщення в домі „Надії" (як і міщанська читальня), не могла й вона розвинути як слід своєї праці. Та тепер вступило вже наше міщанство і пластова молодь на шлях до кращого. Найшлась патріотична одиниця, п. Марія Кізюмівна, що жертвувала площу на передмісті Адамівка, де має станути „Народній Дім", в якому найдуть приміщення і наші міщанські товариства (читальня й кооператива) і пластова молодь. Площа під будову є, але як рішитися в нинішній матеріяльній скруті, серед загального зубожіння нашого громадянства та відсутности відповідних фондів, на таке поважне діло, як будова дому? Та тут прийшов у допомогу ініціятивою і радою енергійний, як завжди в таких оправах, д-р В. Бемко. Засновано комітет будови, який під його головуванням, підбадьорений ним, приступив до діла. Почато будову. Частину грошa зібрало міщанство, а частину дали пластуни. І вже 4-го травня ц. р. міщанство і пластуни, а з ними й ціле громадянство святкувало врочисту хвилю: посвячення підвалин власного дому. Акту посвячення довершив всч. о. кан. Евзебій Бачинський в асисті всього бережанського духовенства, при великій участи громадянства; він і виголосив при цьому відповідну до хвилі промову. Після цього голова комітету д-р В. Бемко у своїй промові представив історію змагань бережанського міщанства за власний дім, візвав усіх не попадати в зневіру серед загальних неуспіхів і злиднів та сміливо й енергійно віддатись дальшій праці, щоб завершити почату будову і дати цим тривкі підвалини для великого діла, яким буде український характер Бережан! Після цього відчитав фундаційну грамоту, яку й вмуровано в угол дому. І раділи всі, що бачили, як недомагало досі культурно-освітнє та товариське життя нашого міщанства і пласту саме задля відсутности власної домівки. Підчас свята грала пластова орхестра. Побажаємо, щоб д-р В. Бемко як голова комітету і на майбутнє не жалував сил, праці і знання для завершення початого діла. Бо праці ще дуже багато. Цим буде зроблене велике діло для майбутнього нашого міста, а в серцях пластової молоді й міщанства матиме д-р Бемко тривалий памятник вдячности. — *Спектатор.*

Замкнення рахунків Земельного Банку Гіпотечного, Акційної Спілки у Львові за адміністраційний рік 1929.

РАХУНОК БІЛЯНСУ

ЧИННИЙ СТАН:

	Золоті		Золоті	
Каса і суми до диспозиції в Банку Польськім і П. К. О.			73.141	48
Заграничні валюти			66.221	33
Цінні папери:				
а) державні позички	870	20		
б) гіпотечні папери	657	69		
в) акції	85.085	65	86.613	54
Уділи і акції в консорц. інтер.			21.404	50
Товари			138.585	42
Краєві банки			644.171	47
Заграничні банки			206.031	—
Векслі			6,720.688	38
Протестовані векслі			227.309	11
Біжучі рахунки: (дебетові сальда)				
а) забезпечені	698.717	19		
б) незабезпечені	76.812	—	775.529	19
Термінові позички			9.633	85
Недвижимости			474.469	31
Ріжні рахунки			172.774	81
Гіпотечні позички.			284.922	55
Гіпотечні відсотки			20 846	87
			9,922.342	81

ДОВЖНИЙ СТАН

	Золоті		Золоті	
Власні капітали:				
а) акційний	5,000.000	—		
б) резервовий	59.447	53		
в) прочі резерви	997	86		
г) амортизаційний капітал	122.990	—	5,183.435	39
Вклади:				
а) термінові	1,380.314	27		
б) à vista	734.947	52	2.115·261	79
Біжучі рахунки (кредитові сальда)			830·873	—
Інкасові зобовязання			8·354	24
Реесконт			255·273	15
Краєві банки			90·870	62
Заграничні банки			431·796	02
Ріжні рахунки			224·057	47
Заставні листи			284.922	49
Непідняті купони заст. л.			36·126	40
Векслеві відсотки на рік 1930			105.676	40
Зиск:				
а) решта з р. 1928 . . 14.234·08				
б) за рік 1929 . . . . . 341.461·76			355.695	84
			9.922.342	81

Ґарантії . . . . 70.357·36
Інкасо . . . . 325.349·83

РАХУНОК СТРАТ І ЗИСКІВ

ВИДАТКИ:

	Золоті	
Виплачені відсотки і провізії	292.090	41
Адміністраційні кошти	311.203	09
Податки	154 393	74
Амортизація	10 579	72
Відписи на довжниках	20.598	39
Ріжні	13.343	14
Зиск	355.695	84
	1,157 904	33

ДОХОДИ.

	Золоті	
Решта зиску з р. 1928	14.234	08
Побрані відсотки і провізії	940.053	32
Курсові ріжниці	89.333	19
Доходи з недвижимости	30.407	61
Зворот відписаних претенсій	489	50
Ріжні	83.386	63
	1,157.904	33

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
о. Олександер Ковальський, Алексей Саляк, Роман Левицький.

ЗА БУХАЛЬТЕРІЮ:
Яків Косоноцький.

ЗА ДИРЕКЦІЮ:
Др. Лесь Кульчицький, Др. Юлій Савчак. Др. Павло Кривуцький.

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 22. травня, год. 7·30 вечором „Рожі з Фльориди" (знижки важні).

Малий Міський Театр:

Четвер, 22. травня, год. 7·30 вечором „Кепський шеляг", комедія Б. Вінавера (премієра).

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Шалена дівчина". Ганка Ордонівна у звуковім додатку.

КАСІНО: Паперовий любовник. Люди без завтра.

КОЛЬОСЕИ: Таємний поліцай (Еді Польо) і комедія.

КОПЕРНИК: Марш Радецького.

ЛЕВ: Його невільниця.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Шампанське життя" (Нансі Керел).

ОАЗА: Місто чудес (Фербенкс, Люпе Велез).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Христина" (Джанет Гейнор, Люсі Дорен, Руд. Шільдкравт).

ПАН: Еспанський соловейко (Ґрета Ґарбо) і Циганський хор.

ПАСАЖ: Бездоганний лицар (Том Мікс.)

ПРОМІНЬ: Пожежа сердець.

СТИЛЕВЕ: Князь кохання (Джан Ґільберт) і комедія з Колін Мур.

ФАТАМОРҐАНА: При ватрані. (Віра Холодна, Рунич, Полонський).

ХИМЕРА: Моя жінка — твоя жінка (Клара Бов, Біллі Дов.)

УТІХА: Подружжя на злість (Бастер Кітон).

Програма радіо.

Пятниця 23. V. 1930.

ЛЬВІВ 17·45 Концерт з Варшави. 18·45 Всячина. 20·15 Симф. концерт. **Варшава** (1411,7) 17·45 Легка музика. 20·15 Симф. концерт. **Краків** (312,8) 19·15 Всячина. 20·15 Симф. концерт. **Познань** (334,8) 19·30 Муз. інтерлюдія. **Катовиці** (408,7) 19·20 Муз. інтермеццо. **Ляйпціґ** (250) 16·30 Народні дуети. 19·45 Легкий концерт. **Кенігсберг** (276) 21·30 Скрипка. **Братислава** (279) 18·30 Мадярська музика. **Льондон** (356,3) 19·40 Секстет. **Штутґарт** (360) 20·30 Мистці італ. муз. **Гамбург** (372) 20·00 Вечір Вагнера. **Берн** (403) 20·30 Італ. капеля. **Берлін** (418) 19·30 Концерт. **Стокгольм** (436) 22·15 Концерт солістів. **Рим** (441) 21·02 Княжна Шінаго. **Мілано** (501) 20·30 Симф. концерт **Відень** (516,3) 16·30 Солісти. 17·00 Австр. композит. **Будапешт** (550) 18.50 Циган. муз. 19.30 „Турандот". **Ленінград** (1000) 16·00 Молоді співаки. 17·30 Концерт. **Харків** (1384) 16·00 Муз. авдиція. 20·00 Концерт. **Москва** (720) 17·00 Опера. 20·00 Авдиція. **Париж** (1725) 21·45 Концерт.

Субота 24. V. 1930.

ЛЬВІВ (385,1) 17·45 Трансмісія з Вильна; діточа програма. 19·10 Всячина. 20·00 Фейлєтон з Варшави. 20·45 Фортепян. **Варшава** (1411,7) 18·45 Всячина. **Познань** (334,8) 19·25 Інтерлюдія муз. **Катовиці** (408,7) 19·00 Муз. інтермеццо. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·10 Концерт хору. **Ляйпціґ** (259) 16·15 Веселі народні пісні. **Копенгаґен** (281) 21·45 Вечір легкої музики. **Льондон** (356,3) 19·40 Концерт. **Штутґарт** (360) 20·00 Народня авдиція. **Франкфурт** (390) 20·45 Легка музика. **Букарешт** (394) 20·00 Хор з „Кармен". **Берлін** (418) 18·40 Пісні. 19·45 Нова муз. до танців. **Рим** (441) 21·02 Орхестра. **Прага** (487) 20·00 Танці 4-ох віків. **Осльо** (493,4) 20·00 Ревія. **Відень** (516,3) 16·00 Концерт. 21·00 „Ґраф Люксембурґ". **Мюнхен** (533) 19·15 Фортепян. **Будапешт** (550) 17·30 Попул. концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Опера. **Харків** (1304) 19·00 Муз. авдиція. 20·00 Концерт. **Москва** (720) Симфон. концерт. 20·00 Літ. вечір. **Париж** (1725) 22·30 Камерна музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.